

Egyházzenei és orgonafelügyelői jelentés¹²

Az Egyházkerületi Közgyűlés megelőző ülésén, amikor az Egyházkerületi Bizottságok megválasztása történt, nem határozott zenei bizottság felállításáról. A hiány komolyságát érzelve, több kollégámmal (lelkipászorokkal és egyházzeneészekkel) együtt egyeztetést kezdeményeztünk az Egyházkerület Elnökségénél, mely az eltelt hónapok folyamán többfordulós tárgyalássorozattá növekedett. Az Egyházkerület Elnöksége maximálisan támogatja megfogalmazott terveinket, célkitűzéseinket, ill. munkánkat és szolgálatunkat az Egyházkerület területén és —általában véve— az egész Magyarországi Református Egyházra nézve is.

A fentiek alapján megköszönjük az Egyházkerületi Közgyűlésnek az *Egyházkerületi Egyházzenei Bizottság* felállítását. Az *Egyházzenei Bizottság* név megválasztását több szempontból indokoltnak érezzük, mivel az *egyházzene* kifejezés az egyház/gyülekezetek (mindenféle) zenei tevékenységének és (mindenféle) zenei kérdésének, problémájának tágabb kifejezését és értelmezését teszi lehetővé. Az *Egyházzenei Bizottság* a szakmai kompetencia és a valós gyülekezeti problémák, kérdések és megfogalmazott igények találkozási fóruma kíván lenni; mindez a bizottság összetételében valósul meg: delegált szakemberek (akik okleveles tudósok és gyakorló egyházzeneészek) és egyházmegyei előadók vesznek részt a munkájában.

A bizottság összetétele: *Dávid István* (elnök), *Pap Ferenc* (titkár); *Szénási Jánosné*, *Máté Sándor*, *Kiss László*, *Vizi István*, *Lemle Zoltán*, *Máté János* (lelkészi tagok); *Papp Anette*, *Bódiss Tamás*, *Hoppál Péter*, *Kissné Mogyorósi Pálma*, *Losonczy Katalin*, *Tarnóczyné Varga Csenge* (világi tagok).

Az énekügyi jelentések szinte mindegyikében foglalkoznak az előadók az énektanítás kérdésével. A hagyományokat figyelembe véve valóban egyfajta alkalom lehet az istentisztelet előtti énektanítás. De ez nem törheti meg a liturgia egységét, ill. menetét, és nem „ütheti agyon” a prédikáció mondanivalóját azzal, hogy a ráfelelő (a prédikációra ráfelelő!) ének helyére kerül. Valom, hogy az énektanítás helye elsősorban az iskola és a kiscsoportos („ifi”, konfirmációs csoport) foglalkozások. Csak helyeselni tudjuk Hoppál Péter igazgató úr előterjesztését az egyházi ének tantárgy bevezetéséről a református iskolákban. Mitől református egy intézmény? Hát többek között ettől is!

A kántorképzéssel sok egyházmegyében foglalkoznak — helyesen. Köszönet az ott elvégzett odaadó munkáért! Ellenben el kellene végre gondolkodni —és ehhez a Nagytiszteletű Közgyűlés felhatalmazását is kérjük— az egyes tanfolyamok színvonalbeli közelítéséről, esetleg egységesítéséről, illetve ezek helyének meghatározásáról is el kellene végezni az országban folyó különféle kántor- és egyházzeneész-képzések ranglétráján. Tragikusnak ítélem, hogy sok

¹² Elhangzott a Dunamelléki Református Egyházkerület 2003. november 20-i ülésnapján.

gyülekezet templomában —orgona nem lévén— inkább elektronikus nyenyereket nyekergetnek, ahelyett, hogy a liturgia méltóságához illően és történelmi előzményeinkre (Geleji Katona István) alapozva énekes kántor vezetné a gyülekezetet, esetleg gyermekkorussal megerősítve. Kántorképzésünknek ilyen felkészültségű, ún. énekvezérek pallérozásával is foglalkoznia kellene.

A gyülekezeti kórusok létét 20–30%-ban jelzik egyházkerületünkben, a kántorok száma 30–90% között mozog egyházmegyétől függően. Örvendetes az egyre több magas végzettségű egyházzenesz jelenléte. Célként fogalmazhatjuk meg, hogy ezt az apparátust elsősorban nem pillanatnyi réteggigények kielégítésére, hanem a vasárnapi és ünnepi liturgia zenei szolgálatára kell mozgósítani. Egyházzenénk valódi minősége nem attól függ elsősorban, hogy hány kórustalálkozót vagy koncertet szervezünk, hanem attól, hogy vasárnapról vasárnapra milyen zene és milyen színvonalú gyülekezeti ének szólal meg templomainkban.

Az egyházkerületi orgona-felügyelet és az Orgonaalap 1999-es létrehozása helyes kezdeményezésnek bizonyult. Ezt más egyházakban vagy egyházkerületekben szolgáló kollégák visszajelzéseiből bizton állíthatom. Az NKA műemlékorgonák restaurálására kiírt pályázatának nyertesei között is megfelelő arányban voltak református tulajdonban lévő hangszerek. Példaértékű restaurálások történtek közös erőfeszítéssel az elmúlt esztendőkből Ócsán, Dunavecscsén, Váchartyánban, Vác-Felsővároson, és szakszerűnek ítélt állagmegóvások Nagydorog, Szigetmonostor, Szekszárd gyülekezeteiben. Sajnos a szűkös anyagi keretek nem mindenütt tették lehetővé a munkák teljes befejezését.

Jelenleg a következő helyeken folynak, illetve terveznek orgonajavításokat: Páty, Gödöllő, Siklós, Gerjen, Zengővárkony, Nagyharsány, Pécsvárad, Vajszló, Kiskunhalas, Gomba, Budapest Kíspest-Központ, Pécel, Lajosmizse; összesen csaknem 80 millió Ft értékben. Egyértelmű hát az az igény, hogy az EK-i Orgonaalap megfelelő összegeket juttasson e szakmailag ellenőrzött javításokra.

Ez év nyarán két alkalommal voltam Baranyában orgonafelmérést végezni. A helyzetet tragikusnak ítélem, ugyanakkor éppen bizonyos tapasztalatok, helyzetek (20 éve nem használt romos és szüette hangszerek sora) indítanak arra, hogy ki kell dolgozni egy „orgonamentő programot”, nem elvetve egyes értékes műemlékhangszerek áttelepítésének gondolatát sem. Más gyülekezetekben újra élővé válhatnak, mely megoldást —meggyőződésem— az NKA pályázati rendszerével is összefüggésbe lehetne hozni. Több XVIII. századi eredetű hangszert is találtam, melyek újjávarázsolására legjobb példának a már elkészült *harkány-terehgyi* kisorgonát említhetném.

Örvendetes, hogy egyre több gyülekezet próbálkozik új sípos orgona beszerzésével, viszont megdöbbenőnek tartom az elektronikumok számának csaknem 50%-os arányát, miközben romos orgonáink gyülekezetei segítségért kiáltanak!

Egy gyülekezetben már az „elektronikus kántor” is megvalósult (ti. konnektorba dugatott egy énekeket lejátszó számítógép, „és megfelelő előkészítés után elindítható az orgonakíséret”). Vajon a közeljövő az igemagyarázó személyének a „kiváltását” is elhozza?

Befejezésül a megyei jelentések határozati javaslatainak néhány gondolatébresztő sorát idézem:

többet ér egy kezdő kántor egyujjas játéka, mint bármilyen gépi megoldás a sípos orgonák megmentését és felújítását tartásuk fontosabbnak, mint elektromos orgonák beszerzését
hangszereink karbantartása nem más mint az istentiszteletre való felkészülés
a restaurálási irányelvek maximális betartását és betartatását várjuk el
műemlékorgonáinkat, a hangszerek királyát hollandoktól levett rossz hangú elektronikus matuzsálemekkel helyettesítjük.

Kérem jelentésem elfogadását.

Nagykőrös, 2003. október 14.

Dávid István,
 az Egyházzenei bizottsági elnöke,
 egyházkerületi orgona-felügyelő

In memoriam Szabó Csaba (1936–2003)

Szabó Csaba zeneszerző, zenetudós, a Szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskola tanára, életének 67. évében, 2003. május 23-án váratlanul elhunyt.

Az elmúlás megrendítő valósága arra készítet, hogy visszatekintsek a múltba, s felidézem a Tanár úr alakját, hangját, mozdulatait, a zeneelmélet órák légkörét, intelmeit, tanácsait, s az utolsó beszélgetést a Ráday Kollégiumban, egy véletlen találkozás alkalmával. Tanítvány emlékezik most tanárára, a személyes élményekre, az elejtett szavakon keresztül életútjának, munkásságának jelentősebb állomásaira.

Szabó Csaba 1936. április 19-én született Erdélyben, a Maros megyei Ákosfalván. Első népzenei élményeit is itt szerezte. Szülei molnárok voltak, a Nyárad, majd a Küküllő mentén volt vízimalmuk. Az emberek a környező falvakból oda vitték az örölnivalót, s amíg várakoztak, népdalokat énekeltek. A zenei középiskolát Marosvásárhelyen végezte, majd a kolozsvári Zeneakadémia zeneszerzés tanszakán nyert diplomát. Tanárai voltak: Szász Károly, Jodál Gábor, Jagamas János. Már első éves akadémistaként részt vett a Jagamas János által szervezett gyűjtőutakon, s ekkor készített először népdalfeljegyzéseket is. 1959 és 1967 között a Marosvásárhelyi Székely Népi Együttes karmestere volt.